

Olgierd Czerner

Przeszłość we współczesności

Ochrona Zabytków 28/2 (109), 157

1975

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W połowie października 1974 r. odbyło się w Polsce międzynarodowe seminarium poświęcone integracji architektury współczesnej z architekturą zabytkową.

Seminarium patronowały: Międzynarodowa Unia Architektów (IUA), Międzynarodowa Rada Zabytków i Zespołów (ICOMOS), Europa Nostra, a uczestniczyły w nim również Międzynarodowa Federacja Architektów Krajobrazu (IFLA) i Międzynarodowa Federacja Mieszkalnictwa i Planowania Miast (IFHTP). Bezpośrednim organizatorem seminarium było Stowarzyszenie Architektów Polskich.

Uczestnicy przybyli z zagranicy zwiedzili niektóre zabytkowe miasta w Polsce, a następnie wzięli udział w otwarciu w Warszawie w pawilonie SARP skromnej wystawy obrazującej problematykę dotyczącą miejskich zespołów zabytkowych.

Zasadnicze obrady seminarium otworzył dnia 16.X.1974 r. w Domu Architekta w Kazimierzu Dolnym nad Wisłą prezes Zarządu Głównego SARP — architekt Henryk Buszko. Przewodniczącym obrad został sir R. Matthew, jednym z wiceprzewodniczących — P. Gazzola, prezydent ICOMOS. Powołano również kilkuosobową komisję redakcyjną, w której Polskę reprezentował K. Pawłowski.

W seminarium brali udział przedstawiciele następujących krajów: Austrii, Belgii, Bułgarii, Czechosłowacji, Danii, Finlandii, Francji, Hiszpanii, Holandii, NRD, RFN, Stanów Zjednoczonych Ameryki, Szwajcarii, Szwecji, Wielkiej Brytanii, Włoch, Związku Radzieckiego i Polski. Łącznie było około 45 uczestników. Właściwe obrady odbyły się w dniach 17.X.1974 r. i 18.X.1974 r. Przemówienia powitalne w imieniu reprezentowanych przez siebie organizacji wygłosili: M. Benoit, P. Gazzola, A. Scholtz, W. Ostrowski. Niektóre z nich miały szerszy charakter, szczególnie znakomite było wystąpienie P. Gazzoli. Łącznie zabrało głos 24 mówców, w tym 5 Polaków. Przemawiali przedstawiciele niemal wszystkich krajów reprezentowanych na seminarium.

Z materiałów przedstawionych przez mówców wynikało niedwuznacznie, że powszechną opieką winno obejmować się i obejmuje w świecie, niemal całą architektoniczną spuściznę, również oczywiście tę z XIX i z pierwszej połowy XX w. Podejmuje się rewaloryzację całych miast i dzielnic, z ogromną troską, z szacunkiem dla przeszłości wprowadza się elementy nowej architektury. Nikt nie ma w świecie wątpliwości, że nowa architektura może sąsiadować ze starym otoczeniem, ale musi ona zachować odpowiedni dla tego otoczenia szacunek, który bynajmniej nie oznacza niemożności zrealizowania wartościowych współczesnych

dział. W tej mierze wspaniałe osiągnięcia, godne najwyższego uznania i zażycia, przedstawili Anglicy. Wyróżniła się wypowiedź i materiały G. Perkina.

Przekonania o konieczności ochrony spuścizny architektonicznej były głoszone nie tylko przez architektów — konserwatorów, ale przede wszystkim przez architektów — twórców, którzy rozszerzali zakres tej ochrony, a także niemal postulowali wzmocnienie konserwatorskiej ingerencji i kontroli. Uzmysłowało nam to, że w coraz większym stopniu ochrona zabytków przekształca się w ochronę środowiska kulturowego.

Wśród pokazanych przez zagranicznych kolegów przykładów były też przykłady ratowania obiektów takiego budownictwa (np. w Zagłębiu Ruhry), które nie cieszy się u nas dobrą opinią. Jednakże w zestawieniu z koszarowym budownictwem prefabrykowanym, te niezbyt duże obiekty, wplecione w zieleń, uzyskują wartości pozytywne.

Duża liczba referatów i wypowiedzi ograniczyła dyskusję. W dniu 19. X. 1974 r. przyjęto uchwałę, której treść brzmi następująco: Międzynarodowe seminarium na temat integracji współczesnej architektury z dawnym otoczeniem, zorganizowane przez Międzynarodową Unię Architektów (IUA) i Międzynarodową Radę Zabytków i Zespołów (ICOMOS) we współpracy z Europą Nostrą, odbyte w Polsce, w Kazimierzu Dolnym w dniach 16 — 19.X.1974 r., dziękuję Stowarzyszeniu Architektów Polskich za owocną współpracę i gościnność i przyjmuje następującą rezolucję:

— Wszystkie ludzkie siedziby, jeśli mają pozostać żywe, muszą być przystosowane do zmieniającego się otoczenia. Ich ciągły rozwój jest zarazem wyznacznikiem ich tożsamości i przyczyną zagrożeń dla nich samych; zagrożenie to najlepiej usunąć poprzez ochronę i powiększenie przestrzennych układów odziedziczonych po wcześniejszych generacjach.

— Wprowadzanie nowych elementów w stare otoczenie jest i możliwe i — z uwagi na wielkość, która stwarza trudności wzbogacania społecznej funkcji i estetycznego charakteru istniejącej budowli — pożądane.

— Wiele przykładów wskazuje, że integracja tych nowych elementów jest możliwa, bez zniszczenia tożsamości miasta i wsi w zmieniającym się otoczeniu.

— Wszystkie planistyczne projekty dla historycznych obszarów powinny być przygotowywane przez interdyscyplinarne zespoły ekspertów, w których decydujący głos powinni mieć architekci. W projektach tych istniejąca budowla w swym naturalnym otoczeniu musi być uznana za zrąb jej włas-

nego przyszłego rozwoju; w wielu wypadkach będzie on użyty do zachowania budowli.

— Wszystkie przestrzenne rozwiązania winny być poddawane naukowej analizie, bowiem intuicja sama w sobie nie jest tu wystarczającym przewodnikiem; naukowe działanie powinno odgrywać rolę w badaniu podstawowych powiązań pomiędzy społeczeństwem i architektonicznym dziedzictwem przeszłości, z wszystkimi materialnymi czynnikami (zawierającymi archeologiczne i historyczne elementy), które oddziałują na te powiązania.

— Jakkolwiek zmiana funkcji lub wprowadzenie nowego użytkownika nie może niszczyć fizycznej struktury terenu, historycznej, architektonicznej lub lokalnej wartości, jak też rozrywać życia zamieszkałych wspólnot tam żyjących.

— Nowoczesna architektura, wykonana przy świadomym użyciu techniki dzisiejszego dnia, musi zachować strukturalne, estetyczne i historyczne wartości swego dawnego otoczenia i być wrażliwa na lokalne odrębności.

— Troskliwy projekt nowego i troska o starość muszą stanowić wspólnie część wyczerpującego programu dla rehabilitacji jakiegos obszaru. Taki projekt musi również dotyczyć zniekształceń ulicy, kontroli ruchu pojazdów i planowania krajobrazu. Żaden z tych czynników nie może być rozpatrywany oddzielnie.

SEMINARIUM stwierdza, że kontynuacja ścisłej współpracy pomiędzy twórczymi architektami, urbanistami i odpowiedzialnymi za konserwację naturalnego dziedzictwa przedstawicielami innych dziedzin — jest niezbędna. Konieczna jest również współpraca pomiędzy Międzynarodową Unią Architektów i ICOMOS, pomiędzy ich narodowymi sekcjami, jak też pomiędzy tymi organizacjami a Międzynarodową Federacją Mieszkalnictwa i Planowania Miast i Międzynarodową Federacją Architektów Krajobrazu.

SEMINARIUM zaleca, aby IUA, ICOMOS i Europa Nostra przygotowały ilustrowaną broszurę, zawierającą powyżej wyrażone zasady, i aby została ona przekazana władzom publicznym i innym zainteresowanym organom w całej Europie jako wkład w Europejski Rok Architektonicznego Dziedzictwa (1975). Publikacja ta powinna również stanowić źródło informacji dla opinii publicznej i odpowiednio sfinansowanego programu zawodowego wykształcenia, szczególnie studentów architektury. Powinna zawierać apel do odpowiednich władz w sprawie podejmowania niezbędnych prawnych, finansowych i administracyjnych działań integrujących konserwatorską politykę.

Olgiert Czerner